

Związek Rzemiosła Polskiego

ul. Miodowa 14, 00-246 Warszawa, tel. +48 22 50 44 200, fax. +48 22 50 44 220, www.zrp.pl, zrp@zrp.pl

NO-19/2025

Warszawa, 28.02.2025 r.

**Pani
Małgorzata Szeja
Wicedyrektor
Ośrodek Rozwoju Edukacji**

Szanowna Pani Dyrektor,

W nawiązaniu do pisma z dnia 12.02.2025 r. znak sprawy WKZDZ.441.1.8.2025.MKK, Związek Rzemiosła Polskiego przedstawia szczegółowe stanowisko oraz rekomendacje do treści programowych zawartych w Rozporządzeniu w sprawie doradztwa zawodowego, które mogą przyczynić się do podniesienia jego jakości i dostosowania go do współczesnych wyzwań edukacyjnych oraz dynamicznych zmian na rynku pracy, w tym wpływu sztucznej inteligencji (AI) na życie społeczne i zawodowe.

Z pełnym zrozumieniem przyjmujemy założenia modelu Profilu Absolwenta i Absolwentki 2.0 opracowanego przez Instytut Badań Edukacyjnych. Zgadza się, że rozwój kompetencji miękkich i kształtowanie systemu wartości stanowi istotny element procesu kształcenia uczniów i może znacząco wpłynąć na lepsze przygotowanie ich do realiów życia osobistego, jak i zawodowego.

Ośrodek Rozwoju Edukacji rekomenduje, aby dotychczasowe obszary wyodrębnione w treściach programowych Rozporządzenia w sprawie doradztwa zawodowego z 20 lutego 2019 roku (Dz.U. 2019 poz. 325):

- I. Poznanie siebie,
- II. Świat zawodów i rynek pracy,
- III. Rynek edukacyjny i uczenie się przez całe życie,
- IV. Planowanie własnego rozwoju i podejmowanie decyzji edukacyjno-zawodowych

zostały zastąpione przez takie komponenty jak:

- I. Sprawczość (samorealizacja, przekonanie o własnej skuteczności, nastawienie na rozwój, poczucie przynależności do wspólnoty),
- II. Kompetencje (poznawcze – krytyczne myślenie, kreatywne myślenie, rozwiązywanie problemów, społeczne – dbanie o innych, współpraca, osobiste – kierowanie sobą,

dbanie o siebie),

III. Wartości (wolność, odpowiedzialność, wspólnota, szacunek, prawda, piękno, sprawiedliwość, solidarność).

Niestety w zaproponowanej wersji Rozporządzenia brakuje wyraźnej przestrzeni na podkreślanie treści dotyczących kompetencji twardych i umiejętności zawodowych. Wzmacnianie tych obszarów jest kluczowe dla przygotowania młodzieży do efektywnego łączenia edukacji z praktyką zawodową, zwłaszcza że z pozyskanych opinii od pracodawców wynika, że rzeczywista realizacja doradztwa zawodowego skupia się właśnie na klasach siódmych i ósmych szkół podstawowych.

Należy zauważyć, iż już w tym momencie w treściach programowych z zakresu doradztwa zawodowego dla uczniów klas VII i VIII szkół podstawowych zagadnień sensu stricto związanych z zatrudnieniem, rynkiem pracy i przedsiębiorczością jest zdecydowanie za mało. Nie wspominając już o zagadnieniach dotyczących dualnego kształcenia zawodowego w rzemiośle, które w ogóle nie zostały wyodrębnione na potrzeby obecnie funkcjonującego Rozporządzenia w sprawie doradztwa zawodowego, i o których uwzględnienie mocno postulujemy w przyszłych zmianach legislacyjnych.

Zasadniczym pozostaje pytanie: co jest podstawowym celem doradztwa zawodowego w szkole? Jeśli jest nim przygotowanie uczniów do świadomego i samodzielnego planowania kariery prowadzącej do wybranego zawodu i związanych z nim umiejętności i kwalifikacji, to w projektowanym na nowo Rozporządzeniu powinny wybrzmieć treści dotyczące świata zawodów i rynku pracy. W Państwa piśmie skierowanym do Związku Rzemiosła Polskiego nie zostało jasno doprecyzowane, czy ten obszar pozostanie ujęty nadal w Rozporządzeniu. Nie zostały także uściślone efekty uczenia się przy wszystkich komponentach: sprawczość, kompetencje, wartości. W sumie to nie wiadomo, co w ich ramach uczeń ma osiągnąć - jaką wiedzę, umiejętności, postawę.

Co więcej, przy komponentach, takich, jak kompetencje czy wartości powinny także zostać uwzględnione kwestie dotyczące etyki zawodowej oraz umiejętności cyfrowych i adaptacyjności do nowych technologii. Integracja AI w doradztwo zawodowe pozwoli na lepsze prognozowanie trendów i dostosowanie ofert edukacyjnych do przyszłych wymagań rynkowych.

Niewątpliwie, należy najpierw przede wszystkim dokonać analizy zgodności proponowanych zmian z obowiązującymi regulacjami prawnymi w zakresie doradztwa zawodowego, i tego jak

one wpisują się - w przyjęte przez Radę Ministrów w 2020 roku - założenia Zintegrowanej Strategii Umiejętności 2030 (część szczegółowa). Nie zauważamy wystarczających powiązań modelu Profilu Absolwenta i Absolwentki 2.0 z powyższym dokumentem, gdzie nacisk położony jest na następujące kierunki działań w zakresie rozwijania, wdrażania, monitorowania i ewaluacji efektywnego doradztwa zawodowego dzieci, młodzieży i osób dorosłych:

17.1. opracowanie i wdrażanie rozwiązań w zakresie diagnozowania predyspozycji, potrzeb zawodowych i zasobów odbiorców usług doradczych;

17.2. rozwijanie istniejących i tworzenie nowych metod i narzędzi wykorzystywanych w doradztwie zawodowym, z uwzględnieniem zróżnicowania potrzeb edukacyjnych osób uczących się;

17.3. rozwijanie istniejących i tworzenie nowych działań w obszarze doradztwa, możliwych do zastosowania w edukacji formalnej i pozaformalnej, instytucjach rynku pracy i polityki społecznej;

17.4. włączanie rodziców/opiekunów uczniów do korzystania z doradztwa zawodowego przy kształtowaniu aspiracji edukacyjnych i zawodowych dzieci;

17.5. wdrażanie rozwiązań w zakresie wspierania procesów przejścia pomiędzy etapami kształcenia, w tym przejścia z systemu oświaty do kształcenia na poziomie wyższym oraz wejścia na rynek pracy;

17.6. rozwijanie i tworzenie nowych metod i narzędzi do monitorowania i ewaluowania doradztwa;

17.7. upowszechnianie korzystania z doradztwa zawodowego na każdym etapie życia, w tym integracja działań w zakresie doradztwa zawodowego realizowanego w instytucjach systemu edukacji oraz rynku pracy.

Również obecnie obowiązujące Rozporządzenie w sposób bardzo ogólny odnosi się do treści programowych z zakresu doradztwa zawodowego, sposobu jego realizacji oraz zadań doradcy zawodowego, co skutkuje trudnościami w interpretacji tego, czego tak naprawdę wymaga się od doradcy zawodowego, i jak zajęcia z doradztwa zawodowego powinny wyglądać w praktyce. Brakuje tu rekomendowanych przez resort edukacji przykładowych materiałów informacyjnych oraz listy wymagań szczegółowych, które mogłyby stanowić wskazówkę dla szkół w tym obszarze. Z tego względu występuje duża dowolność w sposobie realizacji, zarówno zajęć z doradztwa zawodowego, jak i wprowadzania preorientacji i orientacji zawodowej w młodszych klasach. W szczególności, dla nowo zatrudnionych doradców zawodowych spore wyzwanie stanowi opracowywanie Wewnętrzny Szkolnego Systemu Doradztwa Zawodowego (WSDZ) oraz rocznych programów doradztwa zawodowego, co w konsekwencji skutkuje tym, że wiele z nich

skupia się głównie na teoretycznych aspektach wyboru kariery, co często nie przekłada się na realne umiejętności praktyczne, które są niezbędne na rynku pracy.

Nasze stanowisko nie jest odosobnione. Na potrzeby przygotowania Raportu z konsultacji społecznych dotyczących profilu absolwenta i absolwentki etapu przedszkola i szkoły podstawowej, z ust ankietyowanych padały słowa, iż „zaproponowany profil jest dużo bardziej ukierunkowany na potrzeby wewnętrzne ucznia i uczennicy, a dużo mniej na ich funkcjonowanie w kontekście klasy szkolnej, rodziny i społeczności lokalnej. Wątpliwością, która regularnie przewijała się podczas spotkań konsultacyjnych, było także pytanie o rolę szkoły, która wyłania się z profilu w zaproponowanym kształcie. Pojawiały się zarzuty, że profil zaciera edukacyjną rolę szkoły i przeistacza ją w coś na kształt „światlicy psychologiczno-pedagogicznej” (*Fundacja Stocznia 2024. Raport z konsultacji społecznych dotyczących profilu absolwenta i absolwentki etapu przedszkola i szkoły podstawowej. Instytut Badań Edukacyjnych, str. 29*).

Sprawą problematyczną korelującą z realizacją treści programowych z doradztwa zawodowego, pozostaje wymiar godzin przeznaczonych na doradztwo zawodowe. W szkołach podstawowych wynosi on minimum 10 godzin w roku, a w liceum ogólnokształcącym i technikum minimum 10 godzin w całym cyklu nauczania. Przy takich założeniach bardzo trudno zatem mówić o jakości realizacji tych zajęć. Gdy pod uwagę weźmiemy fakt, iż bardzo rzadko zatrudnia się nauczyciela na potrzeby tylko prowadzenia doradztwa zawodowego w szkole, to liczba godzin na inne dodatkowe działania związane z kształtowaniem umiejętności zawodowych i poznawaniem świata zawodów i rynku pracy, jak: wycieczki zawodoznawcze, wizyty studyjne czy spotkania w szkole z pracodawcami, pozostaje ograniczona do minimum.

Podsumowując, w pełni popieramy podejmowanie działań i wprowadzanie przepisów prawa, które dążą do wspierania młodzieży w procesie podejmowania samodzielnych i odpowiedzialnych wyborów edukacyjnych i zawodowych. Chcielibyśmy jednak stosować procedury, które w efektywny sposób pozwolą na realizację założeń ustawodawcy oraz przyczynią się do rozwoju rozwiązań systemowych wzmacniających doradztwo zawodowe w Polsce. Dlatego w imieniu 25 izb rzemieślniczych z całego kraju i pracodawców szkolących uczniów, zrzeszonych w ponad 450 cechach Związek Rzemiosła Polskiego postuluje, aby w projektowanych zmianach Rozporządzenia wyważyć treści dotyczące poznawania siebie, a przede wszystkim położyć nacisk na komponent dotyczący świata zawodów i rynku pracy oraz praktycznej nauki zawodu w rzemiośle.

Jednocześnie Związek Rzemiosła Polskiego dziękuje za możliwość wyrażenia opinii i deklaruje gotowość do dalszych wspólnych działań mających na celu określenie ostatecznego kształtu treści programowych z doradztwa zawodowego.

Z poważaniem

Dyrektor
Zespołu Oświaty Zawodowej
i Problematyki Społecznej.

Justyna Kądziała
Justyna Kądziała

